

УДК 352.075

П. П. Луценко,
аспірант кафедри політології і філософії ХарРІ НАДУ,
м. Харків

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ ДОСВІДУ ЄС

Розглянуто та систематизовано досвід європейських країн щодо розвитку місцевого самоврядування. Наведено особливості побудови відносин між центральними та місцевими органами влади, способи об'єднання територіальних громад, формування їх колективних органів і можливості вирішення спільних проблем. Запропоновано напрямки реформування системи місцевого самоврядування в Україні, зокрема щодо впровадження принципу субсидіарності, забезпечення автономності територіальних громад, захисту їх інтересів у відносинах з Урядом тощо.

Ключові слова: місцеве самоврядування, публічне управління, територіальна громада, функції, повноваження, взаємодія, Європейський союз, субсидіарність.

Постановка проблеми. Як визнає багато науковців і практиків, однією з ключових для сучасної України є реформа системи місцевого самоврядування. Про важливість цього напрямку зазначено і в Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», серед важливих цілей якої визначено «забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні, реалізація повною мірою положень Європейської хартії місцевого самоврядування, принципів субсидіарності, повсюдності і фінансової самодостатності місцевого самоврядування» [11]. Адже саме на місцевому рівні закладаються основи демократії та громадянського суспільства, вирішуються нагальні проблеми громадян.

Відзначимо, що з моменту прийняття Конституції, тобто вже протягом майже 20 років Україна намагається вибудувати ефективну систему місцевого самоврядування. Проте, незважаючи на певні успіхи (формування системи рад, інституціоналізація їх діяльності тощо), й досі існує низка проблем, пов'язаних зі здійсненням місцевого самоврядування. Серед них: нерозподіленість повноважень з місцевими адміністраціями, фінансова неспроможність місцевих

рад, низький рівень участі громадян у процесах управління тощо. Їх вирішення вимагає вдосконалення чинної моделі публічно-управлінських відносин, інкорпорацію основних норм Європейської хартії про місцеве самоврядування [3] у вітчизняну практику, а також вироблення дієвих механізмів, що забезпечують гармонійний розвиток територіальних громад в Україні. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває вивчення особливостей функціонування органів місцевого самоврядування в країнах Європейського Союзу та можливостей його адаптації в Україні.

Останні дослідження і публікації. Проблеми вивчення зарубіжного, та, зокрема, європейського досвіду розвитку місцевого самоврядування знаходилися в полі уваги багатьох українських учених. Так, зокрема, ці питання досліджували А. Акаймова, Т. Астапова, Н. Бенюх, А. Білоус, П. Ворона, В. Горбатенко, Т. Забуковець-Ковачич, Н. Камінська, Б. Копил, А. Кудряченко, В. Куйбіда, О. Лазор, С. Телешун, А. Ткачук, В. Федотов, О. Фролов, В. Чебан, О. Чепель, О. Чумакова та ін. Між тим, важливою науково-практичною проблемою в сучасних умовах продовжує залишатися питання узагальнення досвіду розвитку системи місцевого самоврядування в країнах ЄС за низкою проблемних для України напрямків, зокрема побудови відносин між державними та самоврядними структурами, об'єднання громад, визначення спектру повноважень органів місцевого самоврядування тощо.

Метою статті є систематизація досвіду розвитку місцевого самоврядування в європейських країнах і визначення можливих шляхів його запровадження в Україні.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні, незважаючи на схожість поглядів європейських держав на інститут місцевого самоврядування, єдиної моделі його побудови в ЄС не існує. При цьому на особливу увагу в контексті проведення в Україні реформи щодо децентралізації влади заслуговують декілька питань: визначення кількості рівнів самоврядування, особливості контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування з боку держави,

рівень автономності та самостійності місцевого самоврядування, повноважень їх голів, а також об'єднання громад та їх представницьких і виконавчих органів. Розглянемо, як вирішуються ці питання у країнах ЄС.

1. Кількість рівнів самоврядування. У більшості європейських держав існує більше одного рівня місцевого самоврядування. Так, у Німеччині всі муніципальні структури мають форму публічно-правових корпорацій, які належать до певної території. До них відносяться всі фізичні та юридичні особи, які проживають і функціонують на відповідній території. Залежно від федеральної землі такі корпорації включають комуни (села, міста, що мають особливий статус) і міста без поділу на райони – на нижньому рівні; на другому, дещо вищому рівні, – райони і, в більш великих землях, на вищому рівні, – регіони. Причому в Німеччині, незважаючи на відсутність конституційних гарантій існування муніципальних районів як суб'єктів місцевого самоврядування (на відміну від громад), у всіх 13 землях (суб'єктах федерації) райони існують і володіють власною компетенцією.

Схожа з німецькою система рівнів самоврядування існує і в таких державах, як Італія, Іспанія, Португалія, Бельгія і Франція, які формують трирівневе місцеве самоврядування: область (регіон), округ (район, провінція), і комуни.

2. Взаємодія центральних та місцевих органів влади. У федеративних державах – членах Євросоюзу (у Німеччині, Австрії, Бельгії) регламентацією муніципальних питань займається суб'єкт федерації, а центральні органи не втручаються у спосіб функціонування місцевого самоврядування в регіонах. Як правило, єдиним законодавчим актом федерального рівня, в якому йдеться про місцеве самоврядування, є конституція. Так, у Німеччині основою місцевого самоврядування є право на комунальне (громадське) управління, яке гарантується саме федеральною конституцією [7]. Основний пласт законодавчих актів, що регулює діяльність органів місцевого самоврядування, знаходиться на регіональному рівні. При цьому, у зв'язку з великою кількістю

територіальних та інших відмінностей, у федеральних землях немає єдиних і спільних правил реалізації права громадян на участь у місцевому управлінні.

Комунальні корпорації правомочні вирішувати всі завдання, що стосуються місцевого населення, і у зв'язку з цим мають високий рівень автономії стосовно вирішення місцевих завдань. Крім того, вони мають право не обмежуватися прописаними в законі видами діяльності і займатися будь-якими справами в рамках своїх повноважень за умови, що вони мають достатні адміністративні та фінансові ресурси для їх виконання і не виходять за межі своєї території. Таким чином, існує обмежене право на будь-які види діяльності за умови, що вони не суперечать іншим законам, особливо розмежуванню повноважень на федеральному та регіональному рівнях.

Комунальні корпорації мають право створювати свої робочі органи – адміністрації, головне завдання яких полягає у створенні та утриманні організацій, що надають першочергові послуги, у сфері освіти, культури, транспортного забезпечення, спорту, водопостачання, електропостачання, прибирання сміття тощо. Завдання, що через різні (фінансові, організаційні кадрові тощо) причини не можуть бути вирішені, передаються місцевій адміністрації наступного, більш високого рівня.

У той же час як федеральна влада, так і органи публічного управління на рівні земель залучають муніципальні адміністрації для виконання завдань, які відносяться до сфери їхньої власної компетенції. У правовому відношенні це робиться шляхом делегування державних повноважень на муніципальний рівень з правом керівництва процесом виконання цих завдань за допомогою технічних інструкцій. Як наслідок, у певних випадках муніципалітети працюють як структури адміністрації регіону нижнього рівня [12].

Особливістю місцевого самоврядування у Великобританії тривалий час було те, що ради не мали спеціальних виконавчих органів [13]. Однак, починаючи з 2000 р., держава зобов'язала муніципалітети переходити на систему з виконавчим органом, очолювати який може як глава відповідної

ради, так і найманий управлінець і так званий сіті-менеджер. При цьому відповідно до британського законодавства, виконавчий орган будь-якої форми підзвітний виборним радникам (депутатам), які здійснюють повсякденний контроль і аналіз діяльності цього органу – вимагають пояснень ухвалених рішень і перспективних планів адміністрації. У спеціальному документі з питань місцевого самоврядування – Білій книзі, що була ухвалена у 2006 р., розписані основні види діяльності органу місцевого самоврядування [8, с. 82]. Так, радники (депутати) не можуть реалізовувати самоврядні повноваження самі, тому зобов'язані призначити і контролювати професійних службовців, які і повинні виконувати більшість муніципальних організаційно-управлінських завдань. На даний час місцеві органи повинні призначати ще й виконавчого директора, який буде відповідати за роботу апарату відповідної ради [8, с. 86].

Місцеві ради у Великобританії фінансуються за рахунок декількох джерел: дотацій центрального уряду, місцевих податків, доходів від стягнення плати за певні послуги, наприклад, паркування. Як правило, доходи, одержувані за рахунок місцевих податків, невеликі, що означає, що якщо рада хотіла би незначно підвищити обсяг доходів місцевого бюджету, їй довелося б істотно підвищити ставку місцевого податку. При цьому центральний уряд зберігає за собою право встановлювати верхню межу місцевих податків.

Повноваження органів місцевого самоврядування у Великій Британії регулюються як загальнодержавними, так і місцевими нормативними актами. Важливим елементом контролю центральної влади над місцевими органами є особливий вид покарання за невиконання передбачених законодавством повноважень – дефолт [13]. Даний вид санкцій у Великобританії передбачає передачу певних повноважень органу місцевого самоврядування центральним органам і призначеним ними чиновникам. Зазначена міра, як підкреслює британський дослідник Дж. Стокер, «застосовується порівняно рідко, але сама загроза її застосування дає часто реальний ефект, спонукаючи місцеві влади більш серйозно ставитися до виконання своїх повноважень» [14].

У Франції основною ланкою місцевого самоврядування є комуни, кожна комуна має свій представницький орган – раду, а також мера, обраного з депутатів ради. Мер і депутати місцевої ради, які працюють на постійній основі, утворюють муніципалітет. Діяльність мера контролюється, з одного боку, місцевою радою, а з іншого – уповноваженим представником центральних органів влади. Останній також спостерігає за законністю прийнятих комуною рішень і в разі потреби звертається до суду за їх відміною. Таким чином у Франції органи місцевого самоврядування в судовому порядку можуть бути покарані за реалізацію соціальних або економічних заходів, необхідність яких не виправдана [2].

Схожа система контролю за органами місцевого самоврядування існує і в Данії. Так, зокрема, у цій країні на регіональному рівні сформовано низку окружних префектур. Префект призначається державою, також він очолює комітет, до складу якого входять чотири члени окружної ради, що обираються на загальних виборах. Цей комітет контролює діяльність муніципалітетів. Він має право скасувати рішення муніципальних органів, якщо вони не відповідають законодавству за формою або змістом. Муніципалітети зобов'язані направляти йому свої фінансові звіти з тим, щоб довести, що їх діяльність чиниться відповідно до законодавства. У законі про місцеве самоврядування Данії не розкриваються питання місцевого значення – муніципалітети вільні займатися будь-якими питаннями, які вони вважають важливими для територіальної громади, якщо тільки ці питання не є компетенцією держави і не регулюються галузевим законодавством [1, с. 39].

Структура системи місцевих утворень Іспанії складається з муніципалітетів і провінцій: і ті, й інші визнаються в конституції як територіальні утворення, які мають автономією у вирішенні місцевих питань. Особливістю системи повноважень, властивих іспанському інституту місцевого самоврядування, є те, що замість визначення переліку функцій або повноважень органів місцевого самоврядування (як це зроблено в Україні у

відповідному законі «Про місцеве самоврядування в Україні» [4]), законодавство закріплює принцип, згідно з яким органи місцевого самоврядування мають повноваження з усіх питань, що стосуються їхніх інтересів. Ще одна особливість іспанської системи самоврядування полягає в тому, що деякі обов'язкові повноваження органів місцевого самоврядування виконуються посадовими особами, які призначаються на національному рівні: їм доручено функції внутрішнього контролю за законністю, економічною і фінансовою діяльністю органів місцевого самоврядування [5].

У Нідерландах близько 450 муніципалітетів (нижній рівень управління), керуються муніципальними радами, які є вищим органом влади на відповідній території. Управління повсякденною діяльністю муніципалітету здійснює виконавчий орган у складі мера і олдермена (місцевого старійшини). Завданнями цього органу є виконання національного законодавства з таких питань, як надання соціальної допомоги, виплата допомоги з безробіття, охорона навколишнього середовища тощо. Не менш важливим завданням є управління фінансовими справами муніципалітету і проведення кадрової політики. Олдерменом, що обирається радою, можуть призначатися як члени ради, так і інші авторитетні на місцевому рівні громадяни. Мери ж не обираються (як і бургомістри в Бельгії), а призначаються королівським указом. На мера, який очолює як раду, так і виконавчий орган, покладається низка обов'язків, для виконання яких надаються відповідні повноваження. Крім того, до обов'язків мера входить вирішення місцевих справ – на них покладаються і функції контролю над загальним управлінням життям муніципалітету. Цікаво, що мери мають право відмовитися від виконання рішень муніципальної ради шляхом передачі питання на розсуд міністра внутрішніх справ з рекомендацією скасувати відповідне рішення як таке, що суперечить закону чи громадським інтересам [10].

На даний час у країнах Євросоюзу відзначається тенденція зміцнення зв'язків центральних органів влади з муніципалітетами через перманентне

консультування з найширшого спектру питань. При цьому, у той час як у деяких країнах консультації з місцевою владою є загальним принципом, закріпленим у законодавстві, в більшості країн це ґрунтується тільки на традиційній публічно-управлінській практиці. Сферами, щодо яких, як правило, проводяться формальні або неформальні консультації, є: фінансування місцевого самоврядування, відповідальність місцевого самоврядування і зміна меж місцевих утворень. У багатьох державах процес консультацій трансформувався в систему постійних переговорів між урядом і місцевою владою, під час яких розробляються інституційні угоди щодо реалізації стратегій місцевого розвитку.

Стосовно процесів у сфері законодавства консультації здійснюються через національні та регіональні асоціації місцевого самоврядування (при цьому стосовно рішень, які стосуються конкретного органу місцевого самоврядування, консультуються, як правило, з регіональними асоціаціями).

3. Забезпечення автономності місцевих рад. Загальним і вкрай важливим елементом інституту місцевого самоврядування в країнах Євросоюзу є багатосторонній суверенітет місцевих рад у власній сфері діяльності, який виражається такими видами: територіальним, організаційним, фінансовим суверенітетом, а також суверенітетом у питаннях планування, підбору кадрів і дій та будується на основі впровадження принципу субсидіарності.

Територіальний суверенітет означає, що громади на своїй території відповідають за вирішення місцевих справ. Це стосується всіх осіб, проблем або правових відносин на території громади, якщо законом не передбачається іншого регулювання. Організаційний суверенітет передбачає повноваження громад формувати свій орган управління відповідно до власних уявлень та доцільності. Фінансовий суверенітет означає, що громади для вирішення своїх завдань можуть відкривати власні фінансові джерела, не будучи або, щонайменше, будучи залежними не тільки від державних коштів. Суверенітет дій охоплює видання місцевих правових приписів і адміністративних актів та

інші суверенні заходи.

4. Повноваження голів органів місцевого самоврядування. Говорячи про структуру органів і посадових особах місцевого самоврядування в європейських країнах, необхідно докладніше зупинитися на повноваженнях голів муніципальних утворень і функціонуванні такої одиниці, як сіті-менеждер. Як зазначалося вище, у Великобританії з 2000 р. ради можуть призначати головою виконавчого муніципального органу найманого чиновника. Муніципалітети інших країн, наприклад Ірландії, Норвегії та Швеції також застосовують схему із сіті-менеджером. Між тим, у більшій же частині Європи в останні роки все більшого поширення набуває південно-германська модель, яка застосовується державами з метою поживлення муніципальної демократії. Сенс цієї моделі полягає в тому, що глава громади одночасно очолює два органи: виконавчий і представницький. При цьому посада мера (у Німеччині – бургомістра) є виборною, і він обирається тільки шляхом прямих виборів [9].

У німецькому регіоні Баварія глави муніципалітетів незалежно від розміру громади суміщають такі функції: керівника муніципалітету; голови місцевого представницького органу; керівника місцевої адміністрації. У цьому регіоні, який вважається прикладом ефективності побудови місцевого самоврядування, існує розуміння того, що розподіл зазначених функцій між кількома особами, прихильниками різних політичних течій і партій, може призвести до блокування і зупинки діяльності муніципалітету та місцевого розвитку [7].

5. Об'єднання громад та муніципалітетів. Законодавства більшості європейських країн про місцеве самоврядування не виключають можливості об'єднання муніципалітетів. Так, в Австрії громади можуть укласти угоди з метою створення міжгромадських об'єднань, яким від їх імені доручається виконання низки завдань.

В Іспанії існує така форма об'єднання комун, як синдикати комун, які

представляють собою добровільні асоціації, організовані для спільного виконання певних функцій, що відносяться до компетенції муніципальних утворень. Свою діяльність вони проводять на основі статусів, схвалених зацікавленими муніципалітетами [15].

Законодавство Бельгії передбачає різні форми об'єднання муніципалітетів, які носять назву міжкомунальних об'єднань. Вони можуть бути простими і змішаними. Членами перших є місцеві органи влади, членами других – юридичні особи, які представляють приватний і державний сектори економіки. Кожне таке об'єднання займається одним або декількома спорідненими видами діяльності (газопостачання, телемовлення, водопостачання, медико-соціальна сфера тощо).

Також зазначимо, що для централізованого представлення своїх інтересів на державному рівні муніципалітети країн Євросоюзу утворюють асоціації різних форм. Так, у Німеччині в кожній федеральній землі функціонують З'їзди міст (для міст районного підпорядкування), Союзи міст та громад (для муніципалітетів районного підпорядкування) і З'їзди районів (для районів). Загальнофедеральними об'єднаннями є Німецький союз міст і громад та Німецький з'їзд районів.

У Польщі функціонують чотири громадські організації (корпорації): Союз польських метрополій, що об'єднує 12 великих міст; Союз польських міст, який об'єднує понад 240 середніх міст; Союз польських містечок, об'єднуючий гміни з населенням менше 40 тис. жителів; Союз сільських гмін, що об'єднує більше 350 гмін. Ці організації звертаються до уряду зі спільними зверненнями з усіх питань, за якими досягають угод. Мета об'єднання – досягти консенсусу щодо законодавчих актів у сфері місцевого самоврядування [2].

У Фінляндії діють 262 спільних муніципальних ради, які співпрацюють з питань електро- і водопостачання, професійної освіти, захисту дітей та інших питань. Ради з інших питань можуть об'єднувати лише кілька сусідніх муніципалітетів. В юридичному сенсі міжмуніципальні ради є самостійними

фінансовими і адміністративними органами. Вони не мають права встановлювати власні податки і формують свій бюджет з державних грантів і муніципальних внесків, розмір яких визначається муніципалітетами-учасниками [6].

Данські муніципалітети утворили Національну асоціацію місцевих влад і навіть ради, що не вступили до неї, користуються перевагами, отриманими іншими муніципалітетами через свою асоціацію.

Отже, досвід країн Євросоюзу пропонує безліч варіантів вирішення завдань, що виходять за межі можливостей одного невеликого органу місцевого самоврядування. Зокрема, окрім створення надмуніципальних утворень практикуються такі варіанти:

- купівля послуг «великого» муніципалітету кількома «малими» муніципалітетами (типовими послугами, за якими укладаються такі угоди, є створення притулків і кризових центрів);

- створення організацій, до керівних органів яких входять представники кількох муніципалітетів (типовими прикладами є компанії щодо забезпечення транспортними послугами);

- партнерство між декількома муніципалітетами в реалізації великих проектів (наприклад, під час будівництва підприємств з переробки відходів) тощо.

При цьому в ЄС функціонує низка спеціальних консультативних установ, основним з яких варто визнати Конгрес місцевих і регіональних влад Ради Європи [12]. У Конгресі засідає 313 виборних представників від понад 200 тисяч місцевих і регіональних органів влади держав. Конгрес представляє інтереси європейських муніципалітетів, дає місцевій владі трибуну для обговорення проблем, обміну досвідом та донесення своєї думки до урядів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Як показав наведений аналіз особливостей публічного управління на місцевому рівні в країнах ЄС, місцеве самоврядування не може бути побудовано за єдиною

універсальною схемою, що підходить для будь-якої країни. Кожна країна має будувати цей інститут на основі існуючого досвіду, традицій та громадської думки. Між тим, спільним для всіх європейських країн є дотримання низки принципів: субсидіарності, повсюдності місцевого самоврядування, його автономності, фінансової самостійності, легальності тощо.

Ураховуючи європейський досвід, подальший розвиток системи місцевого самоврядування в Україні має передбачати, зокрема:

- передачу основної частини повноважень щодо управління місцевим розвитком і вирішення місцевих проблем органам місцевого самоврядування;
- забезпечення місцевого самоврядування територіальним, організаційним, фінансовим суверенітетом, а також суверенітетом у питаннях планування, підбору кадрів і вирішення місцевих проблем;
- ліквідація місцевих державних адміністрацій і створення інституту префектів, які будуть виконувати контрольно-наглядові функції (без права скасування рішень органів місцевого самоврядування);
- закріплення права на консультації для органів місцевого самоврядування з питань законодавства, що стосується сфери їх повноважень;
- сприяння формуванню асоціацій місцевих рад і збільшення їх впливу на процеси місцевого розвитку;
- створення при Кабінеті Міністрів України постійного консультативного органу, в якому були б представлені органи місцевого самоврядування;

Правові засади реалізації зазначених заходів буде розглянуто в подальших дослідженнях.

Список використаних джерел:

1. Бодрова І. І. Європейський досвід удосконалення місцевого самоврядування : [наук. доп.] / І. І. Бодрова, П. М. Любченко ; Нац. акад. прав. наук України ; НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. – Х. : Оберіг, 2012. – 61 с.
2. Ворона П. В. Місцеве самоврядування в зарубіжних країнах: досвід для України : [навч. посіб. для депутатів місцевих рад] / П. В. Ворона ; Відкритий міжнар. ун-т розвитку людини «Україна» ; Вища шк. політ. лідера. – К. : [Ун-т "Україна"], 2011. – 209 с.
3. Європейська хартія місцевого самоврядування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>

4. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР// ВВР України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.
5. Камінська Н. В. Європейська система місцевого і регіонального самоврядування та Україна : монографія / Н. В. Камінська ; Нац. акад. внутр. справ ; Київ. ун-т туризму, економіки і права. – К. : [б. в.], 2012. – 405 с.
6. Лауринмяки Ю. Местное и региональное управление в Финляндии. Союз местных органов самоуправления Финляндии / Ю. Лауринмяки, Т. Линкола, К. Прятга. – М. : Знание, 1996 – 304 с.
7. Маркварт Э. Организация местного самоуправления в Германии / Э. Маркварт // Муниципальное право. – 2007. – № 1. – С. 65–68.
8. Місьцеве управління в зарубіжних країнах : навч.-метод. посіб. / Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича ; [уклад. : О. Д. Чепель, В. І. Чебан]. – Чернівці : Рута, 2011. – 139 с.
9. Пінчук С. А. Безпосередня участь громадян у місцевому самоврядуванні: вітчизняна практика і перспективи : монографія / С. Пінчук. – Остроз. : ІГСУ : Вид-во Нац. ун-ту «Остроз. акад.», 2012. – 176 с.
10. Покатаєв П. С. Контроль у системі органів місцевого самоврядування: теорія та практика застосування : монографія / П. С. Покатаєв ; Клас. приват. ун-т. – Запоріжжя : Клас. приват. ун-т, 2012. – 287 с.
11. Указ Президента України Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» від 12 січня 2015 р. № 5/2015 [Електронний ресурс]. –Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
12. Фролов О. О. Конституційно-правове регулювання державної підтримки місцевого самоврядування: український і зарубіжний досвід / О. О. Фролов ; [наук. ред. С. Г. Серьогіна] ; Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місцевого самоврядування. – Х. : Юрайт, 2013. – 86 с.
13. Stoker G. British local government into the 21st century, Basingstoke, UK, Palgrave Macmillan. 2004. – 320 p.
14. Stoker G. Conclusions: new ways of being local government. In, Stoker, Gerry and Wilson, David (eds.) British Local Government into the 21st Century. Basingstoke, UK, Palgrave Macmillan, – 2004. – P. 247–263.
15. Marcou G. El alcance y la naturaleza de las competencias de las Entidades Locales en los Estados miembros del Consejo de Europa. – 2006. – 145 p.

Lutsenko P. P. Main directions of local government reform in Ukraine based on experience of European Union.

The European experience of local government development has been considered and systematized. The features of relationship between the central and local authorities, methods of territorial communities' association, formation of collective bodies and the possibility of solving common problems are discussed. Directions of local government reform in Ukraine are proposed, in particular implementation of the subsidiarity principle, support for the autonomy of communities, protection of their interests in relations with the government etc.

Key words: local government, public administration, territorial community, functions, powers, interaction, European Union, subsidiarity

Луценко П. П. Основные направления реформирования системы местного самоуправления в Украине на основе опыта ЕС.

Рассмотрен и систематизирован опыт европейских стран по развитию местного самоуправления. Показаны особенности построения отношений между центральными и местными органами власти, способы объединения территориальных общин, формирование

их коллективных органов и возможности решения актуальных проблем. Предложены направления реформирования системы местного самоуправления в Украине, в частности по внедрению принципа субсидиарности, обеспечению автономности территориальных общин, защиты их интересов в отношениях с центральными органами власти и др.

Ключевые слова: местное самоуправление, публичное управление, территориальная община, функции, полномочия, взаимодействие, Европейский союз, субсидиарность

Надійшла до редколегії 30.11.2015 р.

